

رسوم خاص ماه رمضان در ترکمن صحرا

ماه مبارک رمضان در هر استان با رسومی خاص و منحصر به فرد برگزار می شود.

به گزارش سایت خبری پرسون، ترکمن ها به عنوان یکی از اقوام گلستان، فرایض الهی ماه رمضان را با تلفیق فرهنگ و سنن بومی نیاکان خود انجام داده و آداب و آیین خاصی دارند.

آئین های ماه مبارک رمضان از گذشته های بسیار دور در دیار استرآباد با آداب و رسوم خاص سنتی برگزار می شود و برنامه های مذهبی این ضیافت الهی، نسل به نسل در تاریخ این سرزمین حفظ و بالنده شده است.

ماه مبارک رمضان، ماه نزدیک شدن به خدا و پاک کردن دل ها از زنگار گناه است و تقارن این ماه شریف با بهار طبیعت، فرصتی برای پرداختن به خود و پاکیزه ساختن توأمان صورت و سیرت یا جسم و روح محسوب می شود.

استان گلستان به سبب برخورداری از اقوام و مذاهب مختلف و اقلیم متنوع سرشار از آئین ها و خرده فرهنگ ها است که بخش هایی از آن به آداب و رسوم ماه مبارک رمضان مربوط می شود.

آیین هایی مانند خانه تکانی قبل از فرارسیدن ماه رمضان، سحری خوانی، ختم قرآن، اطعام دهی، پخت انواع غذاها، ویژه برنامه های شب های قدر و نماز عید فطر از آداب و سنن آشنای مردم گلستان در گذشته ها بوده و هنوز ساری و جاری است اما شکل و شمایل هر یک از آنها در نزد اقوام مختلف گلستان، با هم تفاوت های عمده ای دارند.

یکی از اقوامی که سنت ها و رسوم مختلفی برای ماه مبارک رمضان دارند ترکمن ها هستند که با وجود گسترش شهرنشینی و اتکای بیشتر مردم به تکنولوژی و فاصله گرفتن از رسوم و سنن پیشین، اما همچنان این آداب و آئین های ادامه دارد.

ماه مبارک رمضان ماه ضیافت الهی، ماه رحمت است و همه مؤمنان در این ماه به انجام فرایض ویژه می پردازند و اقوام مختلف گلستان به ویژه ترکمن ها هم در این استان با تکیه بر آداب و مراسم خاص محلی خویش و برای بهره گیری از این ماه مبارک، فرایض الهی را به جای می آورند.

روزه استقبال

ترکمن ها در این ماه آئین های خاصی دارند از جمله اینکه، قبل از فرارسیدن ماه مبارک رمضان اواخر ماه شعبان روزه می گیرند و خود را برای این ماه پر برکت آماده می کنند و با این عمل به استقبال ماه مبارک رمضان می روند.

روزه استقبال ارزش خاصی در بین ترکمن ها دارد و بسیاری از افراد خانواده ها، کوچک و بزرگ، با شور و شوق خاصی با انجام مستحبات به پیشواز ماه ضیافت الهی می روند.

الله یولی

یکی از رسوم ترکمن ها قربانی کردن است، آنها چند روز پیش از فرارسیدن این ماه، گوسفند می کشند و همسایگان و خویشاوندان را برای تناول فرا می خوانند.

یکی از آداب و رسوم تراکمه گلستان در ماه رمضان، نذری دادن است ترکمن ها به این آئین، «الله یولی» می گوسند و معمولاً چند روز پیش از شروع ماه مبارک رمضان آغاز می شود و با قربانی و نذری دادن به آشنایان همراه است.

در این مراسم که اغلب مردانه است، افراد در خانه فرد نذری دهنده جمع می شوند و غذا می خورند. برای زنان هم که در خانه های خود هستند، نذری فرستاده می شود. این مراسم در حقیقت نوعی بخشش در راه خداست و عبارت الله یولی به معنای در راه خدا است.

آشتی کنان با حضور یاش اوپلی ها

از دیگر سنت های جالب مردم ترکمن در این ماه می توان به آشتی کنان قبل از فرارسیدن ماه رمضان اشاره کرد.

ترکمن ها بر این باور هستند که بدون آشتی با برادران دینی روزه فرد مورد قبول درگاه الهی واقع نمی شود. در مراسم آشتی کنان یکی از ریش سفیدان

«پاش اولی» نامیده می‌شود و نقش آشتی دهنده را بازی می‌کند.

پاش اولی در خانه‌اش سماور را روشن کرده و چای دم می‌کند و آن دو نفر را که نسبت به هم کدورتی دارند، بدون اطلاع از یکدیگر دعوت می‌کند و مراسم آشتی کنان را راه می‌اندازد.

رؤیت هلال ماه رمضان (آی گورمک)

آی گورمک (رؤیت هلال ماه) در میان ترکمن‌ها با هیجان خاصی انجام می‌شود و ترکمن‌ها اعتقاد دارند هر کس زودتر هلال ماه را ببیند ثواب بیشتری می‌برد، بنابراین برای دیدن هلال ماه سعی می‌کنند با رفتن به بلندی‌ها مانند تپه‌ها و پشت بام‌ها آن را زودتر از دیگران ببینند.

در میان ترکمن‌ها رسم است که هر فردی که هلال ماه را می‌بیند آیه شریفه ۱۸۹ سوره بقره را قرائت می‌کند.

نماز لبق

زنان و دختران ترکمن به طور سنتی و خودجوش قبل از حلول ماه مبارک رمضان مسجد محل خود را نظافت و غبارروبی کرده و برخی از خانواده‌ها هم مساجد را با فرش و نمدهایی که مخصوص خواندن نماز است و بین ترکمن‌ها به نماز لبق (سجاده) مشهور است مزین می‌کنند.

نماز تراویح

پرشکوه‌ترین آئینی که در ماه رمضان در بین ترکمن‌ها برگزار می‌شود اقامه نماز تراویح است که در مساجد بعد از نماز عشاء به جماعت اقامه می‌شود و پیر و جوان و حتی بچه‌ها به صورت یکپارچه در آن شرکت می‌کنند.

برای شرکت در این نماز همه، عرقچین سفیدی بر سر می‌گذارند، این نماز در میان ترکمن‌ها آنقدر ارزش دارد که یکی از شرایط قبولی روزه را منوط به شرکت در این نماز می‌دانند.

نماز تراویح ۲۰ رکعت است که به صورت جماعت دو رکعت دو رکعت اقامه می‌شود و در فاصله چهار رکعت دعای مخصوص آن قرائت می‌شود. در قالب همین نماز در بسیاری از مساجد، از اول ماه مبارک رمضان توسط قاریان به صورت دسته جمعی ختم قرآن مجید انجام می‌شود؛ این عبادت شبانه، روزه داران هر شب دو الی سه ساعت طول می‌کشد.

یا رمضان

دیگر آئین ماه مبارک رمضان، در میان ترکمن‌ها مراسم -یا رمضان به معنی نیمه رمضان است که این مراسم عمدتاً در شب چهاردهم ماه رمضان بعد از نماز عشاء و تراویح در ترکمن صحرا توسط روحانیون مساجد محل و چند تن از جوانان و نوجوانان متدین محل بیرون از مسجد اجرا می‌شود. این افراد به صورت گروه گروه به در خانه‌های مردم می‌روند و سروده‌های مذهبی و یا سوره مبارکه‌ای را با صدای بلند برای صاحبخانه قرائت می‌کنند.

در پایان هر سروده همه حاضران یک صدا با گفتن -الله هو به میدان دار پاسخ می‌دهند و صاحبخانه بنا به توانایی مالی نذرش را به عنوان هدایا به روحانیون تقدیم می‌کنند و معمولاً این مراسم تا پاسی از شب به طول می‌انجامد.

قدر گیجه سی (شب قدر)

یکی دیگر از آئینی که ترکمن‌ها با شور و شوق به برگزاری آن در شب‌های ۲۱ الی ۲۷ ماه مبارک رمضان اقدام می‌کنند، شب قدر- قدر گیجه است. هر چند شب قدر دقیقاً مشخص نیست ولی از قدیم الایام و به استناد شواهدی این مراسم در شب ۲۷ ماه مبارک رمضان برگزار می‌شود.

این شب برای ترکمن‌ها بسیار مقدس بوده و زنان در خانه بیشمه (نوعی شیرینی خانگی)، بورگ، فرنی و نان برنجی و غیره می‌پزند و سفره پهن می‌کنند و بر آن ضمن گذاشتن آجیل آرد گندم به نام -قاوورداق و تالخان، سمبوسه ای گوشتی به نام بورک می‌گذارند.

در شب‌های آخر ماه مبارک در مساجد اهل سنت منطقه آوای حزن انگیز الوداع و الفراق یا شهر رمضان طنین انداز می‌شود و روزه داران، محزون از اتمام مهمانی خدا دست به دعا و نیایش برای قبولی طاعات و عبادات برمی دارند.

فطریه

رسم دیگری که در ماه مبارک رمضان در بین ترکمن‌ها که معمولاً چند روز آخر ماه رمضان، قبل از نماز عید سعید فطر انجام می‌شود ادای فطریه است.

در بین ترکمن‌ها مبنای پرداخت فطریه اکثراً گندم است که مبلغ ریالی آن از سوی علما تعیین و اعلام می‌شود و شهروندان ترکمن اهل سنت گلستان در روزهای پایانی ماه مبارک رمضان پس از یک ماه عبادت و روزه داری با انجام آئین‌های ویژه این ماه پر برکت با خرید لباس نو و تهیه انواع شیرینی‌های خانوادگی به استقبال عید فطر می‌روند.

پس از اتمام آئین نماز عید، دید و بازدید عید شروع می‌شود و در این روز ترکمن‌ها اعم از زنان و مردان در حالی که جامه‌های نو برتن کرده‌اند با حضور در منازل همسایگان و خویشان و اقربا، عید را به همدیگر شادباش گفته و ضمن آرزوی قبولی طاعات و عبادات ماه رمضان، صله رحم را هم بر جای می‌آورند.

در روز عید در تمامی منازل ترکمن‌ها سفره عید گسترده است و از مهمانان با چای و شیرینی پذیرایی می‌شود و ضمن عید دیدنی، مطابق ارشاد علما، زنگار کدورت‌های احتمالی را هم از دل می‌زدایند.

منبع:مهر